

szerelem, bocsássa meg Ujfalusi László, mégis csak örekebb . . . —lián.

Larin Kyösti: Ember és moha és egyéb elbeszélések. Fordította **Weöres Gyula és Boros Olga.** Budapest, 1928. 168 l. Stádium kiadása. Larin Kyösti — családi néven Larson Gusztáv — 1873-ban született svéd eredetű családból Hameenlinnában. Egyszerű szülei voltak. Szépirodalmi munkásságát még a 1890-es években kezdte a Tavasz nótái című verskötetével. Később elbeszéléseket írt, melyeknek a hangja egyre komorabbá vált. Ebben a gyűjteményben felvett darabjaiban is érezzük jellegzetesen komor és sejtelmes lelkivilágát. Szereti a kísértetielt, a gyászos történeteket, a csodás igazságokat, de amellet élesen rajzolja az északi embernek a mostoha természet szinte leghöghetetlen erőivel vívott szívós küzdelmét. Az elbeszélésekben mély gondolatok, finom megfigyelések váltakoznak a felhevült képzelet tarka képeivel, ragyogó látomásokkal. A halásztörténetekben a félelmetes nagyszerűség és a titokzatos mélység megdöbbentő hatást kelt.

A fordítás választékos, jól folyó és magyaros, mindenképen méltó a nemes felfogású íróhoz. **Halász László.**

Emlékezzünk eleinkről. (Irta Takács Sándor. Bp. é. n. Génus-kiadás.) A fáradhatlan szerző, kinek a régi magyar kapitányokról és generálisokról szóló művét csak nemrég ismertettük folyóiratunkban, ismét egy érdekes, új kötettel gazdagította a magyar könyvpiacon. A multunkra vonatkozó jellemző adatok ezúttal a szokottnál nagyobb időközt és változatosabb tárgykört ölelnek fel. A huszonhárom fejezetre oszló szép munkában a vitézi életből vett jelenetek bemutatásán kívül a régieb nyilvános és magánélet számos oly mozzanata nyer megvilágítást, melyek a művelődés anyagi oldalát érintik. (A sárvári kert a XVI. században, Régi sóvágóinkról, A gyalmos és a réti halászközl stb.) E szakaszok értékét növeli az a körülmény, hogy a hatalmas levéltári anyagra támaszkodó szerző nem elégszik meg egyes foglalkozások vagy jelenségek egyszerű tárgyi ismertetésével, hanem szókincsünk ide tartozó, részben már elavult emlékeit is föleleveníti. A halnevekre és halászati műszókra vonatkozó felsorolása annál becsebb, mert mint a könyvben olvassuk: amikor a nyolcvanas években

Herman Ottó remek munkája megjelent a magyar halászatról, ebből a nagy levéltári anyagból még semmi sem látott napvilágot». Ilyen, bizonyos elnevezések történeti kialakulását nyomon kísérő s tisztázó törekvéssel másutt is találkozunk nála. Különösen szembevetendő e buzgalma A huszár, a szárguldo és jargaló című fejezetben. Itt rendkívül gazdag anyag alapján, avagy száz lapon keresztül cáfolja a Nyelvőrnek azt az állítását, mely szerint «egyetlen történeti adat sem igazolja, hogy nálunk valamikor a huszár szónak rabló jelentése lett volna». Végül megállapítja, hogy a huszár szó használata a XVIII. században lett általánossá; «ez idegen szó akkor foglalja el nyelvünkben és népünk ajkán az őt megillető helyet, mikoron az egykori csúfnevet az egész világ előtt ünnepeletté és tiszteltté tette».

Nem hiányoznak azonban a könyvből másnemű fejezetek sem; olyanok, melyek a régi magyar szellemi élet kibontakozásához szolgáltatnak megfelelő adalékokat. Igen tanulságos e tekintetben az a szakasz, mely Akik a kulturát hozzák hozzánk címen arról tájékoztat, hogy a töröktől visszahódított városok idegen települők, bevándorlottjai bizony gyakran kétes értékű elemek voltak, s csak «a magyar polgárság befolyása, a magyarral való testvériesülés tette őket igazi polgárokká s az ország hasznos tagjaivá».

A kötetbe összegyűjtött cikkek tekintélyes része újabbkori, történeti vonatkozású. Közülök egyik a mult századeleji pozsonyi országgyűlésekkel kapcsolatos társaséletet ismerteti. Már ebben is szó van Deák Ferencről, kinek a titkos rendőrségtől való megfigyeltetéséről s 1839-iki névnapjának megünnepléséről két későbbi fejezetben több figyelemreméltó följegyzést közöl a szerző. A XIX. század elejének politikai és társadalmi mozgalmait világítja meg a pozsonyi országgyűlési tüntetésekre s a régi országgyűlési párbajokra vonatkozó leírásai. A régi országgyűlési gúnyiratokról és karikatúrákról szóló szelvényzeteket becsebbé teszi az a körülmény, hogy számos, fontos politikai ügy elintézésének kulisszatitkairól nyújtanak felvilágosítást. A legutóbbi bécsi forradalom zavarainak e rajzok nagy része is áldozatul esett; szerencsére azonban a szerző másfél évtizeddel ezelőtt a legtöbbről fényképet készíttetett.

Végül még e futólagos áttekintésben

sem hagyható említés nélkül a kötetnek az az érdekes fejezete, mely *Asszonyaink a nemzeti eszmék szolgálatában* címen egyes előkelő magyar nőknek a régibb korbéli politikai élethez való viszonyáról árul el kevésbé ismert eseteket. A hölgyek ilyirányú szerepe annak idején nemzeti szempontból oly hatásos volt, hogy a bécsi titkos rendőrségnek nem kis gondot okozott. Mindezekon kívül multunknak még számos részletére nézve nyújt okulást e becses mű, melyet éppen ezért szívesen ajánlunk olvasóink figyelmébe. V. M.

**Nagyborsai Farkas Klári : Kis embe-
rek nagy történései.** (Studium r. t.) Ezt a nem szerencsés, kissé erőltetett címet adta a szerző húsz apró elbeszélésének. A címlapon «novellák»-nak nevezi őket, pedig nem azok. Az igazi novella nagyobb szabású kompozíció részletesebb lélek- és környezetrajzon alapuló mesével. Ezek csak rajzok, vázlatok, életvagy hangulatképek. Sajnos, a napilapok tárcarajzai — mint Gyulai Pál sokszor megírta — nálunk tönkretették a novellát. A ráérőszakolt szűk keretben valósággal elnyomorodott s ma már épkezláb novellát kevesen tudnak írni s ha írnak, munkáikat regénynek szeretik nevezni.

Farkas Klári elbeszéléseiben jótollú írónak mutatkozik. Világfelfogását bizonyos melancholia, pesszimizmus jellemzi, a hitnek iránytűje mintha hiányoznék belőle. Leginkább az életnek bajai, szomorúsága, sokszor céltalan-
nak látszó kintlódásai foglalkoztatják képzeletét. A nő sorsát szerelmi csalódások, lemondás, szenvedés teszik szomorúvá, de a férfiaké sem különb, ők is csalódnak, zülленek, szenvednek.

Paula, ki szerelem nélkül lesz asszonnyá, csak leányában talál vigasztalást s ennek halála után csak abban a gondolatban, hogy leánya szeretett s rövid ideig mégis boldog volt (*Paula, Polett*), a nagyravágyó, hidegszívű asszony nem tudja megbecsülni, hogy férje imádja. fényre, pompára vágyik, de azt is hiába éri el s végül a Tisza hullámai közé menekül (*Bor Zsófia*). Az agg és nyomorogó színész kénytelen tréfás előadásokat rendezni, hogy éhen ne haljon (*Kacagó est*), a paraszt-férj nem dolgozik, hanem örökösen Pestre mászkál «hivatalért» (*Makkos Péter*), a másik süketé verí a feleségét s céda nőkre költi a pénzt (*Gazda nélkül*).

Ime a szerző témáit Szeretnök, ha legközelebbi kötetében jobban bele-

markolna a sokrétű emberi életnek végtelen nagy téma-tömegébe s onnan derültebb, egészségesebb, több energiát sugárzó tárgyakat ragadna ki.

Ismételjük, hogy szerzőnk jó és finomtollú író, aki jól meglátja, amit szemügyre vesz, amint azt realiztikusan megrajzolt alakjaiból és miliő-rajzaiból látjuk (itt főként nyolc népies tárgyú rajzára gondolok). Realizmusa azonban nem önmagáért van, inkább csak eszközül szolgál neki. Művészi érzelme inkább a szimbolikus elmélyedés felé vonja. Sokszor nem is alakjainak és meséinek plasztikus kidomborítására törekszik, szereti a homályos, ködszerűen tovalebbben hangulatokat, az elmosódott alakokat és miliőket s ezekkel mint szimbolumokkal a mögöttük rejlő s örökké ismétlődő lelki mozzanatok, az emberi élet misztériumait akarja kiemelni és éreztetni.

Reméljük, hogy jövőre a rajzforma szűk kereteit el-elhagyva a nagyobb elmélyedést és kompozícióbéli művészetet kívánó novella-formával is megpróbálkozik, bizonyára sikerrel.

Szinnyei Ferenc.

**Türr Stefánia : L'opera di Stefano
Türr nel risorgimento italiano.** A firenzei fasiszta-nyomda szép kiállításában jelent meg most Türr Stefánia kétkötetes olasz nyelvű munkája édesapjáról. Garibaldi és Cavour nagy művének megteremtésében minden olasz és minden magyar ember jól ismeri Türr István olasz királyi altábornagy helyét. Türr Stefánia csodáló szemmel, szerető kézzel gyűjtötte egybe az altábornagy életére vonatkozó adatokat, okmányokat, leveleket és üdvözlő-iratokat; faksimilében tárva valamennyit előnkbe kedves gyermeki büszkeséggel: íme, nézzétek, ez az én édesapám! Ez a helyes büszkeség végigvonul az egész könyvön, meghatódásra és elismerésre készítetve bennünket a szerző iránt, hiszen nem minden nagyérdemű embert gondolnak így az utódok, holta után. Ami aprólékosságnak látszanék így a könyvben, a nagynevű apa lányának eléggé nem méltányolható érényévé válik.

Türr István életét megírta már magyarul hűséges barátja, Gonda Béla. Ebből az életrajzból tudja a magyar közönség a bajai kiváló fiú számos nagy cselekedetét és sok viszontagságát; Gonda művéből megtanuljuk szeretni az olaszok legnagyobb korszakát. Türr Stefánia olasz könyve viszont Magyar-